TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. gruodžio 23 d.*

Byloje C-305/08

dėl *Consiglio di Stato* (Italija) 2008 m. birželio 23 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2008 m. liepos 4 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Consorzio Nazionale Interuniversitario per le Scienze del Mare (CoNISMa)

prieš

Regione Marche,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas einantis trečiosios kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai R. Silva de Lapuerta, E. Juhász (pranešėjas), G. Arestis ir J. Malenovský

* Proceso kalba: italų.

generalinis advokatas J. Mazák,
kancleris R. Grass,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Consorzio Nazionale Interuniversitario per le Scienze del Mare (CoNISMa)*, atstovaujamo *avvocato* I. Deluigi,

— Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Fruhmann,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos C. Zadra ir D. Recchia,

susipažinęs su 2009 m. rugsėjo 3 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p.132) 1 straipsnio 2 dalies a punkto ir 8 dalies pirmos ir antros pastraipų aiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp *Consorzio Nazionale Interuniversitario per le Scienze del Mare* (Nacionalinis tarpuniversitetinis jūrų mokslų konsorciumas, toliau – *CoNISMa*) ir *Regione Marche* dėl šio regiono sprendimo neleisti šiai grupei dalyvauti vienoje viešojo paslaugų pirkimo sutarties sudarymo procedūroje.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 Direktyvos 2004/18 ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Konkurse viešosioms sutartims sudaryti dalyvaujant institucijai, kurios veiklą reglamentuoja viešoji teisė, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad nebūtų iškraipoma konkurencija privačių konkurso dalyvių atžvilgiu.“

4 Pagal šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalies a punktą:

„„Viešosios sutartys“ – tai dėl piniginės naudos vieno arba kelių ūkio subjektų ir vienos ar kelių perkančiųjų organizacijų raštu sudarytos sutartys, kurių dalykas yra darbų atlikimas, prekių tiekimas arba paslaugų teikimas, kaip apibrėžta šioje direktyvoje.“

5 Šios direktyvos 1 straipsnio 8 dalyje numatyta:

„„Rangovu“, „tiekėju“ ar „paslaugų teikėju“ gali būti bet kuris fizinis arba juridinis asmuo, viešasis subjektas arba tokių asmenų ir (arba) organizacijų grupė, rinkoje siūlantys, atitinkamai, darbų ir (arba) darbo įvykdymą, prekių tiekimą arba paslaugų teikimą.

Terminas „ūkio subjektas“ vienodai tinka rangovui, tiekėjui ir paslaugų teikėjui. Jis vartojamas tik supaprastinimo tikslais.

<…>“

6 Tos pačios direktyvos 1 straipsnio 9 dalyje nustatyta:

„„Perkančiosios organizacijos“ – tai valstybės, regionų ar vietos valdžios institucijos, įstaigos, kurių veiklą reglamentuoja viešoji teisė, tų institucijų ir (arba) įstaigų, kurių veiklą reglamentuoja viešoji teisė, asociacijos.

„Įstaiga, kurios veiklą reglamentuoja viešoji teisė“ reiškia bet kurią įstaigą, kuri:

a) skirta specialiai viešiesiems interesams, kurie yra nepramoninio ir nekomercinio pobūdžio, tenkinti;

b) turi juridinio asmens statusą; ir

c) didžiąja dalimi yra finansuojama iš valstybės, regionų ar vietos valdžios institucijų ar kitų įstaigų, kurių veiklą reglamentuoja viešoji teisė, lėšų; arba yra valdoma šių institucijų ir kitų minėtų įstaigų; arba turinti administraciją, valdymo ar priežiūros

organą, kurio daugiau kaip pusė narių yra paskirti valstybės, regiono ar vietos valdžios institucijų arba kitų įstaigų, kurių veiklą reglamentuoja viešoji teisė.

<…>“

7 Direktyvos 2004/18 4 straipsnyje „Ūkio subjektai“ numatyta:

„1. Kandidatai arba konkurso dalyviai, kurie pagal valstybės narės, kurioje jie įsisteigę, įstatymus turi teisę teikti atitinkamą paslaugą, neturi būti atmesti remiantis vien tik tuo, kad pagal valstybės narės, kurioje sudaroma sutartis, įstatymus yra reikalaujama, kad jie turi būti fiziniai arba juridiniai asmenys.

<…>

2. Pateikti pasiūlymus arba pasisiūlyti būti kandidatais gali ūkio subjektų grupės. Jei šios grupės nori pateikti pasiūlymą arba prašymą dalyvauti konkurse, perkančiosios organizacijos šių grupių neturi reikalauti, kad jos įgytų tam tikrą teisinį statusą; tačiau nusprendus su pasirinkta grupe sudaryti sutartį, jos gali būti reikalaujama pakeisti teisinį statusą taip, kad sutartį būtų galima tinkamai vykdyti.“

8 Direktyvos 44 straipsnio „Dalyvių tinkamumo įvertinimas, jų atranka ir sutarčių sudarymas“ 1 dalyje numatyta:

„Sutartys sudaromos remiantis kriterijais, apibrėžtais 53 ir 55 straipsniuose, atsižvelgiant į 24 straipsnį, perkančiajai organizacijai patikrinus ūkio subjektų, neatmestų remiantis 45 ir 46 straipsniais, tinkamumą remiantis ekonominiais ir finansiniais kriterijais, profesinėmis ir techninėmis žiniomis arba sugebėjimais, apibrėžtais 47–52 straipsniuose, ir, jei reikia, taikant nediskriminacines taisykles ir kriterijus, nurodytus 3 dalyje.“

9 Direktyvos 2004/18 55 straipsnyje „Pasiūlymai, kuriuose siūloma labai maža kaina“ tvirtinama:

„1. Jei kokiai nors sutarčiai pasiūlymuose nurodytos prekių, darbų ar paslaugų kainos yra neįprastai mažos, perkančioji organizacija, prieš atmesdama tokius pasiūlymus, paprašo raštu pateikti informaciją apie pasiūlymo sudedamuosius elementus, kuri, jos nuomone, yra svarbi.

Ši informacija gali būti susijusi visų pirma su:

a) gamybos proceso, teikiamų paslaugų ar statybos metodo ekonomiškumu;

b) pasirinktais techniniais sprendimais ir (arba) kokiomis nors ypač palankiomis sąlygomis, kurios yra prieinamos dalyviui atliekant darbą, tiekiant prekes ar teikiant paslaugas;

c) dalyvio siūlomų prekių, paslaugų ar darbų originalumu;

d) nuostatų dėl darbo saugos ir darbo sąlygų, galiojančių darbo atlikimo, paslaugų teikimo ar prekių tiekimo vietoje, laikymusi;

e) dalyvio galimybe gauti valstybės pagalbą.

2. Perkančioji organizacija patikrina tuos sudedamuosius elementus, tardamasi su dalyviu ir atsižvelgdama į pateiktus įrodymus.

3. Kai perkančioji organizacija nustato, kad pasiūlymo kaina yra neįprastai maža, nes dalyvis gavo valstybės pagalbą, pasiūlymas gali būti atmestas vien šiuo pagrindu tik pasitarus su dalyviu, ir jei per perkančiosios organizacijos nustatytą pakankamą terminą jis negali įrodyti, kad pagalba buvo suteikta teisėtai. Perkančioji organizacija, tokiomis aplinkybėmis atmetusi pasiūlymą, apie tai praneša Komisijai."

Nacionalinės teisės aktai

10 2006 m. balandžio 12 d. Įstatyminio dekreto Nr. 163, kuriuo įtvirtinamas viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimas taikant Direktyvas 2004/17/EB ir 2004/18/EB (*Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive*

2004/17/CE e 2004/18/CE, GURI, Nr. 100, paprastasis priedas, 2006 m. gegužės 2 d., toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 163/2006), 3 straipsnio 19 ir 22 dalyse numatyta:

„19. Sąvokos „rangovas“, „tiekėjas“ ir „paslaugų teikėjas“ apima bet kurį fizinį arba juridinį asmenį arba juridinio asmens statuso neturintį subjektą, įskaitant Europos ekonominių interesų grupę (EEIG), įsteigtą pagal 1991 m. liepos 23 d. Įstatyminį dekretą Nr. 240, kurie rinkoje siūlo atitinkamai darbų įvykdymą, prekių tiekimą arba paslaugų teikimą.

<…>

22. Sąvoka „ūkio subjektas“ apima rangovą, tiekėją ir paslaugų teikėją arba jų grupę ar konsorciumą.“

11 Įstatyminio dekreto Nr. 163/2006 34 straipsnyje „Subjektai, su kuriais gali būti sudarytos viešojo pirkimo sutartys (Direktyvos 2004/18 4 ir 5 straipsniai)“ numatyta:

„1. Nepažeidžiant aiškiai numatytų apribojimų, viešojo pirkimo sutarčių sudarymo procedūrose gali dalyvauti šie subjektai:

a) individualios įmonės, įskaitant amatininkus, komercinės bendrovės, kooperatyvai;

b) gamybos ir darbo kooperatyvų konsorciumai <…> ir amatininkų įmonių konsorciumai <…>;

c) nuolatiniai konsorciumai, įskaitant įsteigtus kaip individualių įmonių (įskaitant amatininkus) konsorciumus pagal Civilinio kodekso 2615 ter straipsnį, komercinės bendrovės, gamybos ir darbo kooperatyvai pagal 36 straipsnio nuostatas;

d) laikinai sudarytos a, b ir c punktuose nurodytų asmenų ir subjektų grupės <…>;

e) Civilinio kodekso 2602 straipsnyje nurodyti įprasti dalyvių konsorciumai, kuriuos sudaro a, b ir c punktuose nurodyti subjektai, įskaitant bendroves <…>;

f) subjektai, pasirašę sutartį dėl [EEIG] <…>;

<…>.“

12 Po to, kai susiklostė šioje byloje nagrinėjamos faktinės aplinkybės, į šį sąrašą 2008 m. rugsėjo 11 d. Įstatyminiu dekretu Nr.152 (GURI, Nr. 231, 2008 m. spalio 2 d.) įtrauktas naujas punktas:

„fbis) ūkio subjektai 3 straipsnio 22 dalies prasme, įsteigti kitose valstybėse narėse ir sudaryti pagal galiojančius atitinkamos valstybės teisės aktus.“

13 Galiausiai Italijos civilinio kodekso 2082 straipsnyje numatyta, kad „rangovas“ yra asmuo, kurio veikla – ekonominė veikla, vykdoma profesiniais tikslais, organizuotai, siekiant gaminti ar prekiauti prekėmis ar teikti paslaugas.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

14 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad *Regione Marche* paskelbė viešojo pirkimo konkursą geofizinės žvalgybos ir mėginių jūroje ėmimo pakrantės atkarpoje tarp Pezaro ir Čivitanovos Markės paslaugai įsigyti.

15 *CoNISMa* pateikė savo kandidatūrą šiame konkurse. Perkančioji organizacija, suabejojusi, ar leisti *CoNISMa* dalyvauti šioje sutarties sudarymo procedūroje, 2007 m. balandžio 4, 18 ir 23 d. sprendimais nusprendė jį pašalinti iš šios procedūros.

16 *CoNISMa* pateikė ypatingąjį skundą Respublikos Prezidentui – speciali Italijos teisės sistemoje numatyta procedūra – dėl jo pašalinimo iš procedūros, tvirtindamas, jog Įstatyminio dekreto Nr. 163/2006 34 straipsnio aiškinimas, kad jame pateiktas baigtinis sąrašas, kuriame universitetai ir mokslo tyrimų institutai nėra numatyti, ir dėl jo jie negali dalyvauti viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūroje, neatitinka Direktyvos 2004/18 nuostatų. Šioje procedūroje Aplinkos ir teritorijos apsaugos ministerija paprašė *Consiglio di Stato* nuomonės, kaip tai numatyta atitinkamuose nacionalinės teisės aktuose.

17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad norėdamas pateikti savo nuomonę jis turi išsiaiškinti, ar tokia universitetų grupė, kokia yra *CoNISMa*, gali būti laikoma „ūkio subjektu“ Direktyvos 2004/18 prasme ir ar jam leidžiama dalyvauti tokioje viešojo paslaugų pirkimo sutarties sudarymo procedūroje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išsako abejones šiuo klausimu, pagrįstas toliau pateikiama nuomone.

18 Pirmiausia *Consiglio di Stato* pažymi, kad *CoNISMa* yra 24 universitetų ir trijų ministerijų grupė („consorzio“). Remiantis jo įstatais, jis nesiekia pelno, ir pagrindinis jo tikslas yra skatinti ir koordinuoti mokslo tyrimus ir kitą mokslinę veiklą jūrų mokslų srityje tarp konsorciumui priklausančių universitetų. Jis gali dalyvauti viešojo pirkimo konkursuose ir kitose sutarčių sudarymo procedūrose, kuriuos pradeda viešosios administracijos įstaigos ir viešajame bei privačiame sektoriuje veikiančios bendrovės. Jo veikla daugiausia finansuojama Universitetų ir mokslo tyrimų ministerijos ir kitų viešosios administracijos įstaigų, taip pat iš Italijos ar užsienio viešųjų ar privačių subjektų teikiamų lėšų.

19 Pirmiausia *Consiglio di Stato* remiasi 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyvos 92/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 209, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 322), kurią pakeitė Direktyva 2004/18, 1 straipsnio c dalimi, kur numatyta, kad „paslaugos teikėjas – tai bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, įskaitant viešą instituciją, kuris siūlo paslaugas“, ir pažymi, jog panašu, kad šia formuluote parodomi ketinimai galimybę

sudaryti sutartis su perkančiosiomis organizacijomis palikti tik asmenims, kurie „pagal savo steigimo tikslus“ vykdo tokią veiklą kaip paslauga, kuri turės būti teikiama pagal nagrinėjamą pirkimo sutartį. Remiantis tokiu požiūriu, be privačių ūkio subjektų, viešajame pirkime gali dalyvauti tik tos viešosios teisės reglamentuojamos įstaigos, kurios pelno tikslais teikia perkamas paslaugas atsižvelgiant į teisės sistemoje joms suteiktą užduotį, vadinasi, išskyrus universitetines įstaigas. Toks požiūris, panašu, patvirtintas 2007 m. sausio 18 d. Teisingumo Teismo sprendime *Auroux ir kt.* (C-220/05, Rink. p. I-385, 44 punktas), pagal kurį Bendrijos teisės aktai viešojo pirkimo srityje suinteresuotajam asmeniui taikomi kaip „rinkoje veikiančiam ūkio subjektui“. Atrodo, kad tokio paties požiūrio laikomasi Įstatyminio dekreto Nr. 163/2006 3 straipsnio 19 dalyje, pagal kurią paslaugų teikėjas yra ūkio subjektas, kuris „rinkoje siūlo“ paslaugas.

20 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Italijos teismų praktika šiuo klausimu nėra vienareikšmė. Tam tikri teismai mano, kad viešajame pirkime leidžiama dalyvauti fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie vykdo įmonės veiklą, taip pat viešosios teisės reglamentuojamoms įstaigoms, kurios pagal savo steigimo tikslus teikia tokias pačias paslaugas kokios nurodytos viešojo pirkimo konkurse. Tokiomis aplinkybėmis universitetai negali patekti į šią privačių ir viešų įmonių kategoriją, nes pagal savo steigimo tikslus jie turi užsiimti mokymo ir mokslo tyrimų veikla. Laikantis tokio požiūrio valstybiniams universitetams ir jų grupėms leidžiama dalyvauti viešuosiuose paslaugų pirkimuose, jeigu tik atitinkamas paslaugų teikimas atitinka jų steigimo tikslus ir įstatų nuostatas.

21 Trečia, *Consiglio di Stato* remiasi pozicija, kurią pateikia Viešųjų pirkimų priežiūros tarnyba – ji skiria ūkio subjektus ir asmenis, kaip antai ekonominio pobūdžio neturinčios viešosios teisės reglamentuojamos įstaigos, universitetai ar universitetų padaliniai, kurie nepatenka į pirmąją kategoriją, nes jų tikslas nėra ekonominė veikla, pasižyminti turto kūrimu. Todėl šiems subjektams neleidžiama dalyvauti viešajame pirkime, nebent jie įsteigia bendroves šiuo tikslu, remiantis universitetams nacionalinės teisės aktais suteikta autonomija. Tokią poziciją patvirtina Įstatyminio dekreto Nr. 163/2006 34 straipsnis, kuriame pateiktas baigtinis subjektų, kuriems leidžiama dalyvauti viešojo pirkimo sutarčių sudarymo procedūrose, sąrašas.

22 Siekdama pagrįsti savo abejones *Consiglio di Stato* galiausiai remiasi Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią Bendrijos nuostatas viešųjų pirkimų srityje reikia aiškinti remiantis funkciniu kriterijumi, leidžiančiu išvengti pagrindinio veiksmingos konkurencijos principo pažeidimo (2007 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *Bayerischer Rundfunk ir kt.*, C-337/06, Rink. p. I-11173). Konkrečiau kalbant apie viešąjį paslaugų pirkimą, Teisingumo Teismas yra akcentavęs pagrindinį Bendrijos teisės aktų šioje srityje tikslą, t. y. laisvą paslaugų judėjimą, kuo atviresnę ir neiškraipytą konkurenciją visose valstybėse narėse (2005 m. sausio 11 d. Sprendimo *Stadt Halle ir RPL Lochau*, C-26/03, Rink. p. I-1, 44 ir 47 punktai).

23 Remdamasi šia teismo praktika *Consiglio di Stato* pažymi, kad universitetams, mokslo tyrimų institutams ir jų grupėms leidus dalyvauti viešajame pirkime, konkurencijos principas gali būti pažeistas dvigubai. Viena vertus, tai iš laisvosios rinkos galėtų pašalinti dalį viešojo pirkimo sutarčių, kurias būtų trukdoma sudaryti nemažai daliai paprastų įmonių. Antra vertus, dėl to subjektas, su kuriuo sudaroma sutartis, atsidurtų privilegijuotoje padėtyje, garantuojančioje jam ekonominį saugumą dėl nuolatinio ir numatomo viešojo finansavimo, kurio neturėtų kiti ūkio subjektai. Vis dėlto *Consiglio di Stato* pažymi, kad „ūkio subjekto“ sąvokos aiškinimas siaurai, kuris susijęs su stabiliu jo veikimu „rinkoje“ ir pagal kurį universitetai, mokslo tyrimų institutai ir jų grupės negali dalyvauti viešojo pirkimo konkursuose, galėtų padaryti didelę žalą viešosios teisės reglamentuojamų ir privačių subjektų bei tyrėjų ir verslininkų bendradarbiavimui ir galiausiai ribotų konkurenciją.

24 Atsižvelgdama į šiuos svarstymus, *Consiglio di Stato* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 18/2004 <…> nuostatos <…> turi būti aiškinamos taip, kad jos draudžia viešuosiuose paslaugų pirkimuose, kaip antai geofizinės žvalgybos ir mėginių jūroje ėmimo paslaugai įsigyti, dalyvauti konsorciumui („consorzio“), kurį sudaro tik <…> Italijos universitetai ir valstybės administracinės valdžios institucijos?

2. Ar tokios Italijos teisės nuostatos, kurios įtvirtintos Viešojo pirkimo sutarčių kodekso, patvirtinto Įstatyminiu dekretu Nr. 163/2006, 3 straipsnio 22 ir 19 dalyse ir 34 straipsnyje, kuriuose atitinkamai įtvirtinta, kad „sąvoka „ūkio subjektas“ apima rangovą, tiekėją ir paslaugų teikėją, jų grupę ar konsorciumą“, ir sąvokos „rangovas“, „tiekėjas“ ir „paslaugų teikėjas“ apima bet kurį fizinį arba juridinį asmenį arba juridinio asmens statuso neturintį subjektą, įskaitant <…> (EEIG) <…>, kurie „rinkoje siūlo“ atitinkamai darbų įvykdymą, prekių tiekimą arba paslaugų teikimą, prieštarauja Direktyvai 18/2004, jeigu jos aiškinamos taip, kad viešųjų pirkimų procedūrose leidžiama dalyvauti tik tiems paslaugų teikėjams, kurie šias paslaugas teikia profesiniais tikslais, pašalinant tuos subjektus, kurių pagrindinis tikslas yra ne pelno siekimas, o mokslo tyrimai?“

Dėl prejudicinių klausimų

25 Pirmiausia reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką *Consiglio di Stato*, pateikdamas nuomonę tokio ypatingojo skundo, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, nagrinėjimo procedūroje, yra teismas EB 234 straipsnio prasme (1997 m. spalio 16 d. Sprendimo *Garofalo ir kt.* C-69/96–C-79/96, Rink. p. I-5603, 27 punktas).

Dėl pirmojo klausimo

26 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2004/18 nuostatas reikia aiškinti taip, kad jomis draudžiama viešajame paslaugų pirkime dalyvauti grupei, kurią išimtinai sudaro universitetai ir administracinės valdžios institucijos.

27 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad nacionalinio teismo nurodytos Direktyvos 2004/18 nuostatos yra visų pirma jos 1 straipsnio 2 dalies a punktas ir 8 dalies pirma ir antra pastraipos, nes jose daroma nuoroda į sąvoką „ūkio subjektas“. Be to, remiantis šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą, nagrinėjamos grupės pagrindinis tikslas nėra pelno siekimas, ji neturi įmonės organizacinės struktūros ir rinkoje veikia nereguliariai.

28 Siekiant atsakyti į šį klausimą reikia pirmiausia pažymėti, kad, pirma, Direktyvos 2004/18 nuostatose nėra sąvokos „ūkio subjektas“ apibrėžimo, o antra, jose pirkimo dalyviai neskiriami pagal tai, ar pagrindinis jų tikslas yra pelno siekimas, ar ne, be to, jose aiškiai nenumatyta, jog pirkimuose negali dalyvauti tokie subjektai, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje. Tačiau šiose nuostatose, nagrinėjamose atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką, yra pakankamai informacijos, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui būtų pateiktas naudingas atsakymas.

29 Direktyvos 2004/18 ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje numatyta galimybė „įstaigai, kurios veiklą reglamentuoja viešoji teisė“, dalyvauti viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūroje.

30 Be to, šios direktyvos 1 straipsnio 8 dalies pirmoje ir antroje pastraipose ūkio subjektu pripažįstamas ne tik bet koks fizinis ar juridinis asmuo, bet aiškiai ir „viešasis subjektas“ ar tokių subjektų grupė, rinkoje siūlantys paslaugų teikimą. Tačiau sąvoka „viešasis subjektas“ gali apimti ir organizacijas, kurių pagrindinis tikslas nėra pelno siekimas, jos neturi įmonės organizacinės struktūros ir rinkoje veikia ne nuolat.

31 Be to, šios direktyvos 4 straipsnio „Ūkio subjektai“ 1 dalyje uždrausta valstybėms narėms numatyti, kad kandidatai arba dalyviai, pagal valstybės narės, kur jie įsisteigę, įstatymus turintis teisę teikti atitinkamą paslaugą, dėl kurios paskelbtas pirkimas, neturi

būti atmesti remiantis vien tuo, kad pagal valstybės narės, kur sudaroma sutartis, įstatymus reikalaujama, kad jie būtų fiziniai arba juridiniai asmenys. Tačiau ir šioje nuostatoje neskiriami kandidatai ar dalyviai, atsižvelgiant į tai, ar jie reglamentuojami pagal viešąją, ar privatinę teisę.

32 Kalbant apie prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktą klausimą, ar galimas konkurencijos iškraipymas dėl to, kad viešajame pirkime dalyvauja tokie subjektai, kaip antai ieškovas pagrindinėje byloje, kurie naudojasi privilegijuota padėtimi, palyginti su privačiais ūkio subjektais, dėl jiems skiriamo viešojo finansavimo, reikia pažymėti, kad Direktyvos 2004/18 ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje valstybėms narėms nustatyta pareiga prižiūrėti, kad toks iškraipymas neatsirastų dėl to, jog viešajame pirkime dalyvauja įstaiga, kurios veiklą reglamentuoja viešoji teisė. Tokia pareiga galioja ir tokio, kaip antai ieškovas, subjekto atveju.

33 Šiuo klausimu taip pat reikia priminti pareigas ir galimybes, kurias turi perkančioji organizacija pagal Direktyvos 2004/18 55 straipsnio 3 dalį, esant pasiūlymams, kuriuose siūloma labai maža kaina, nes dalyvis gauna valstybės pagalbą. Beje, Teisingumo Teismas yra pripažinęs, kad esant tam tikroms ypatingoms aplinkybėms perkančioji organizacija turi pareigą ar bent jau galimybę atsižvelgti į subsidijas ir pirmiausia – į Sutarties neatitinkančią pagalbą, kad prireikus pašalintų iš konkurso ja besinaudojančius dalyvius (šiuo klausimu žr. 2000 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *ARGE*, C-94/99, Rink. p. I-11037, 29 punktą).

34 Tačiau tai, kad ūkio subjektas užima privilegijuotą padėtį dėl viešojo finansavimo ar valstybės pagalbos, nereiškia, kad tokių subjektų, kurie nagrinėjami pagrindinėje byloje, pašalinimas iš viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūros – *a priori* ir be papildomo tyrimo – yra pateisinamas.

35 Iš pateiktų samprotavimų matyti, kad Bendrijos teisės aktų leidėjas neketino į sąvoką „ūkio subjektas, kuris siūlo paslaugas rinkoje“ įtraukti tik tuos subjektus, kurie turi įmonės organizacinę struktūrą, nei numatyti atskiras sąlygas, galinčias nustatyti papildomus dalyvavimo viešojo pirkimo konkurse apribojimus, pagrįstus ūkio subjektų teisiniu statusu ir vidaus organizacine struktūra.

36 Tokį aiškinimą patvirtina Teisingumo Teismo praktika.

37 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad vienas iš Bendrijos taisyklių viešųjų pirkimų srityje tikslų – atvėrimas kuo platesnei konkurencijai (visų pirma šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Bayerischer Rundfunk ir kt.* 39 punktą) ir kad Bendrijos teisės interesas yra užtikrinti, kad jame dalyvautų kuo daugiau kandidatų (2009 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Assitur*, C-538/07, Rink. p. I-4219, 26 punktas). Šiuo klausimu reikia pridurti, kad toks atvėrimas kuo platesnei konkurencijai numatytas siekiant ne tik Bendrijos intereso laisvo prekių ir paslaugų judėjimo srityje, bet taip pat pačios perkančiosios organizacijos interesų, kuri šitaip turės platesnį pasirinkimą tarp naudingiausio ir geriausiai vietos valdžios subjekto poreikius atitinkančio pasiūlymo (dėl pasiūlymų, kuriuose siūloma labai maža kaina, žr. 2008 m. gegužės 15 d. Sprendimo *SECAP ir Santorso*, C-147/06 ir C-148/06, Rink. p. I-3565, 29 punktą).

38 Viešųjų pirkimų atvėrimo kuo platesnei konkurencijai kontekste Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad šią sritį reglamentuojančios Bendrijos nuostatos taikytinos, kai perkančioji organizacija ketina sudaryti atlygintinę sutartį su subjektu, kuris pats yra perkančioji organizacija (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Stadt Halle ir RPL Lochau* 47 punktą ir nurodytą teismų praktiką). Vadinasi, remiantis Direktyvos 2004/18 1 straipsnio 9 dalimi, perkančioji organizacija yra subjektas, tenkinantis viešuosius interesus, kurie yra nepramoninio ir nekomercinio pobūdžio. Pagrindinė tokios įstaigos veikla nėra pelno duodanti veikla rinkoje.

39 Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Bendrijos taisyklės draudžia bet kokį nacionalinės teisės aktą, pašalinantį kandidatų arba konkurso dalyvių, kuriems pagal valstybės narės, kur jie įsisteigę, teisės aktus pavesta teikti nagrinėjamą paslaugą, kandidatūras iš viešojo paslaugų pirkimo, kurio vertė viršija direktyvų taikymo ribą, procedūros vien todėl, kad šie kandidatai arba dalyviai neturi teisinio statuso, atitinkančio vieną iš nustatytų juridinių asmenų kategorijų (šiuo klausimu žr. 2007 m. gruodžio 18 d. sprendimo *Frigerio Luigi & C.*, C-357/06, Rink. p. I-12311, 22 punktą).

40 Be to, remiantis Teisingumo Teismo praktika, reikia priminti, kad, pirma, vienodo požiūrio principas nėra pažeistas vien dėl to, kad perkančiosios organizacijos viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūroje leidžia dalyvauti įstaigoms, gaunančioms subsidijas, leidžiančias joms teikti pasiūlymus, kurių kaina yra daug mažesnė už kitų dalyvių, nesubsidijuojamų konkurentų, siūlomą kainą, ir, antra, kad jei Bendrijos teisės aktų leidėjas būtų norėjęs įpareigoti perkančiąsias organizacijas pašalinti tokius dalyvius, jis tą būtų aiškiai padaręs (minėto Sprendimo *ARGE* 25 ir 26 punktai).

41 Galiausiai, toliau remiantis Teisingumo Teismo praktika, Bendrijos taisyklės nereikalauja, kad asmuo, kuris sudaro sutartį su perkančiąja organizacija, galėtų tiesiogiai savo lėšomis suteikti sutartą paslaugą, kad būtų pripažintas rangovu, t. y. ūkio subjektu; pakanka, kad jis gebėtų suteikti aptariamą paslaugą, pateikdamas tam būtinas garantijas (šiuo klausimu žr. 2001 m. liepos 12 d. Sprendimo *Ordine degli Architetti ir kt.*, C-399/98, Rink. p. I-5409, 90 punktą).

42 Todėl tiek iš Bendrijos taisyklių, tiek iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad leidžiama dalyvauti ar pateikti savo kandidatūrą visiems asmenims ar subjektams, kurie, išnagrinėję skelbime apie pirkimą nurodytas sąlygas, mano galintys įvykdyti šią sutartį – tiesiogiai ar pasitelkdami subrangovus, nepaisant to, ar jie reglamentuojami pagal viešąją, ar privatinę teisę, ir to, ar rinkoje jie veikia sistemingai, ar tik retkarčiais, ir ar jiems skiriamos subsidijos iš viešųjų lėšų. Realus šio subjekto gebėjimas įvykdyti

skelbime apie pirkimą nurodytas sąlygas vertinamas, kaip teisingai nurodo Čekijos vyriausybė, vėlesniame procedūros etape, taikant Direktyvos 2004/18 44–52 straipsniuose įtvirtintus kriterijus.

43 Reikia pridurti, jog sąvoką „ūkio subjektas“ aiškinant siaurai, išeitų, kad perkančiųjų organizacijų su įstaigomis, kurios iš principo nesiekia pelno, sudarytos sutartys neturėtų būti laikomos „viešaisiais pirkimais“, jas būtų galima sudaryti susitariant tarpusavyje ir dėl to joms nebūtų taikomos Bendrijos taisyklės vienodo požiūrio ir skaidrumo srityje, priešingai šių taisyklių tikslui.

44 Be to, kaip pažymi ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, toks aiškinimas gali padaryti didelę žalą viešosios teisės reglamentuojamų ir privačių subjektų bei tyrėjų ir verslininkų bendradarbiavimui ir ribotų konkurenciją.

45 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/18 nuostatos, pirmiausia jos 1 straipsnio 2 dalies a punktas ir 8 dalies pirma ir antra pastraipos, susijusios su sąvoka „ūkio subjektas“, turi būti aiškinamos kaip leidžiančios viešajame paslaugų pirkime dalyvauti subjektui, kurio pagrindinis tikslas nėra pelno siekimas, kuris neturi įmonės organizacinės struktūros ir rinkoje veikia nereguliariai, kaip antai universitetai ir mokslo tyrimų institutai bei universitetų ir viešosios administracijos įstaigų grupės.

Dėl antrojo klausimo

46 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2004/18 nuostatos, pirmiausia 1 straipsnio 2 dalies a punktas ir 8 dalies pirma ir antra pastraipos draudžia tokias nacionalinės teisės nuostatas, kuriomis į vidaus teisę perkelta ši direktyva, jeigu šios nuostatos aiškinamos taip, kad pagal jas

dalyvauti viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūroje leidžiama tik tiems paslaugų teikėjams, kurie sistemingai teikia profesionalias paslaugas rinkoje, ir neleidžiama tokiems subjektams, kaip antai universitetai ir mokslo tyrimų institutai, kurių pagrindinis tikslas nėra pelno siekimas.

47 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš Direktyvos 2004/18 4 straipsnio 1 dalies formuluotės, valstybės narės turi teisę leisti arba ne tam tikroms ūkio subjektų kategorijoms teikti tam tikras paslaugas.

48 Šitaip, kaip teisingai pažymi Komisija, valstybės narės gali reglamentuoti subjektų, kaip antai universitetai ir mokslo tyrimų institutai, kurie nesiekia pelno ir kurių pagrindinis tikslas yra mokymas ir mokslo tyrimai, veiklą. Jos taip pat gali leisti arba ne šiems subjektams veikti rinkoje, atsižvelgiant į tai, ar aptariama veikla yra suderinama, ar ne su jų steigimo arba įstatuose nurodytais tikslais.

49 Vis dėlto jeigu ir tiek, kiek šiems subjektams leidžiama teikti tam tikras paslaugas rinkoje, nacionalinės tiesės nuostatomis, perkeliančiomis Direktyvą 2004/18 į vidaus teisę, negalima jiems uždrausti dalyvauti viešojo pirkimo sutarčių sudarymo procedūrose dėl tų pačių paslaugų teikimo. Toks draudimas yra nesuderinamas su Direktyvos 2004/18 nuostatomis, išaiškintomis atsakant į pirmąjį prejudicinį klausimą.

50 Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės aiškinti vidaus teisę kuo labiau atsižvelgdamas į Direktyvos 2004/18 formuluotę ir tikslą, kad būtų pasiektas joje numatytas rezultatas, pirmenybę suteikdamas tokiam nacionalinių taisyklių aiškinimui, kuris labiausiai atitinka šį tikslą, ir taip priimdamas

šios direktyvos nuostatas atitinkantį sprendimą bei prireikus netaikydamas jokios jos neatitinkančios nacionalinio įstatymo nuostatos (žr. 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Magoora*, C-414/07, Rink. p. I-10921, 44 punktą).

51 Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyva 2004/18 turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia tokių nacionalinės teisės nuostatų, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, aiškinimą, pagal kurį subjektams, kaip antai universitetai ir mokslo tyrimų institutai, kurių pagrindinis tikslas nėra pelno siekimas, draudžiama dalyvauti viešojo prikimo sutarties sudarymo procedūroje, nors tokiems subjektams pagal nacionalinę teisę leidžiama teikti atitinkamoje sutartyje nurodytas paslaugas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

52 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo nuostatos, pirmiausia jos 1 straipsnio 2 dalies a punktas ir 8 dalies pirma ir antra pastraipos, susijusios su sąvoka „ūkio subjektas“, turi būti aiškinamos kaip leidžiančios viešajame paslaugų pirkime dalyvauti subjektui, kurio pagrindinis tikslas nėra pelno siekimas, kuris neturi įmonės organizacinės

struktūros ir rinkoje veikia nereguliariai, kaip antai universitetai ir mokslo tyrimų institutai bei universitetų ir viešosios administracijos įstaigų grupės.

2. Direktyva 2004/18 turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia tokių nacionalinės teisės nuostatų, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, aiškinimą, pagal kurį subjektams, kaip antai universitetai ir mokslo tyrimų institutai, kurių pagrindinis tikslas nėra pelno siekimas, draudžiama dalyvauti viešojo prikimo sutarties sudarymo procedūroje, nors tokiems subjektams pagal nacionalinę teisę leidžiama teikti atitinkamoje sutartyje nurodytas paslaugas.

Parašai.